

РЕШЕНИЕ

№ 1327

гр. София, 28.02.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 6 състав,
в публично заседание на 16.05.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Боряна Бороджиева

при участието на секретаря Елеонора М Стоянова и при участието на прокурора Ива Цанова, като разгледа дело номер **6663** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.203 и сл. от

Административно-процесуалния кодекс (АПК).

Образувано е по искова молба от А. Т. Б. и П. Т. Б. срещу Българската народна банка. Искът е предявен на основание чл. 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, вр. чл. 203 и сл. от АПК. Претендира се обезщетение в размер на 283 177 лв., представляващо обезщетение за причинени имуществени вреди, изразяващи се в разликата между вложения депозит в К. АД (в несъстоятелност) и изплатения от Фонда за гарантиране на влоговете в банките гарантиран депозит в размер на 196 000 лв. и изплатената към датата на предявяване на иска от частичната сметка на масата на несъстоятелността сума от 38 888 лв., заедно със законната лихва върху главницата, считано от момента на увреждането 20.06.2014 г. до окончателното изплащане на претендираната сума. Ищецът посочва, че вредите са претърпени от неправомерно бездействие на Българската народна банка, както и вследствие на неправомерни действия на Българската народна банка, описани в исковата молба.

Ответникът БНБ оспорва иска в подробен писмен отговор, становища от с.з и писмени бележки, с пространни доводи за неоснователност и недоказаност. В съдебно заседание ответникът БНБ чрез адвокат Щ. иска отхвърляне на исковете като неоснователни. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Прокуратурата намира исковата молба за недоказана.

По допустимостта на исковете съдът намира, че, тъй като на БНБ са възложени властнически правомощия от ЗБНБ и ЗКИ, а оттам и тя е административен орган при

условията на втората хипотеза на §1, т.1 от ДР на АПК, изпълнението на тези правомощия представлява административна дейност по смисъла на чл.1, ал.1 от ЗОДОВ и БНБ може да бъде ответник при условията на чл.205 от АПК по предявения иск за обезщетение за вреди от бездействие при неупражняване на административните й правомощия. В случая е от значение, че е налице интерес за ищецът да предяви иск против БНБ, по основателността на който съдът дължи произнасяне по съществуващото на спора, с който е сезиран.

От фактическа страна се установява следното:

Ищите са наследници (удостоверение за наследници на л.26 по делото) на наследодател Т. Н. Б., който е бил титуляр на две банкови сметки в „Корпоративна търговска банка“ АД (К. или Банката), което се установява от приложените по делото рамков договор, анекси, банково удостоверение от К. АД (л.22 по делото), списък на приетите от синдика вземания. Съгласно представеното банково удостоверение по двете банкови сметки на Б., на 06.11.2014г. е изпратена информация до ФГВБ, за сумата, подлежаща на изплащане в общ размер на 196 000 лв. Вземания в размер на 148 930, 60 лв. и 173 134, 94 лв. са включени под съответните номера в списъка на приетите от синдика вземания. Прието е вземане под номер 7440 в размер на 173134, 94 лв. в списъка на приетите от синдика вземания по реда на чл.94, ал.1, т.7 от З..

С решение № 73 от 20.06.2014г. на Управителния съвет на БНБ във връзка със спиране на плащанията към клиенти, настъпило в резултат на масирано теглене на средства и писма изх. №№ 4098 и 4099/ 20.06.2014г. на изпълнителните директори на К. на основание чл.115, ал.1 и ал.2, т.2 и 3, чл.116, ал.1 и ал.2, т.2, 3 6 и 7 вр. чл.103, ал.2, т.24 от Закона за кредитните институции и чл.16, т.16 от Закона за Българската народна банка К. е поставена под специален надзор поради опасност от неплатежоспособност за срок от 3 месеца, като са назначени квестори, спряно е изпълнението на всички задължения от банката, ограничена е нейната дейност, като й е забранено да извършва всички дейности съгласно банковия й лиценз, отстранени са от длъжност членовете на Управителния и Надзорния съвет и са лишени от право на глас акционерите, притежаващи пряко или косвено повече от 10 на сто от акциите с право на глас.

На 25.06.2014г. е възложена проверка на активите на К., извършена съвместно от „ДЕЛОЙТ ОДИТ“ ООД, „ЪРНСТ ЕНД ЯНГ ОДИТ“ ООД и „АФА“ ООД за срок от 10 дни с цел да се даде оценка на състоянието и качеството на 95,4 % от кредитния и на 99,1 % от инвестиционния портфейл на К..

На 30.06.2014г. УС на БНБ приема решение да бъдат намалени лихвените проценти по депозитите на К..

На 11.07.2014г. БНБ оповестява публично резултатите от одита.

С решение № 94/ 31.07.2014г. на УС на БНБ е приет доклад за текущо състояние на К., внесен от квесторите на банката на основание чл.121 ЗКИ. Със същото решение на квесторите на банката е възложено да сключат допълнителни договори с „ДЕЛОЙТ ОДИТ“ ООД, „ЪРНСТ ЕНД ЯНГ ОДИТ“ ООД и „АФА“ ООД за цялостна оценка на активите на К., която да бъде извършена в срок до 20.10.2014г., като са дадени и задължителни предписания за подготовка на кредитните досиета за целите на одиторската проверка, сключване на договор за правна помощ по прегледа на обезпеченията като част от процеса на подготовка на кредитните досиета и др.

С решение № 114/ 16.09.2014г. УС на БНБ, като взел предвид, че банката продължава да изпитва остър недостиг на ликвидност за възстановяване на банковата си дейност и

за изпълнение на задълженията си към депозантите и други кредитори /към м.09.2014г. те са в размер общо на 6 227521 хил. лв./ на основание чл.115, ал.1, т.2 и ал.3 и чл.116, ал.1 вр. чл.103, ал.2, т.24 ЗКИ и чл.16, т.16 ЗБНБ е удължил до 20.11.2014г. срока, за който К. е поставена под специален надзор, като до цитираната дата се прилагат и мерките по т.2-7 от Решение № 73/ 20.06.2014г. На основание чл.107, ал.3 ЗКИ на квесторите на К. е указано най-късно до 20.10.2014г. да внесат в БНБ цялостна оценка на активите на К., извършена от трите одиторски дружества.

На 17.10.2014г. Европейският банков орган в Препоръка № ЕВА/REC/2014/02 коментира, че БНБ е нарушила правото на ЕС и дава препоръка да се гарантира достъпът на вложителите в К. до гарантираните размери.

На 20.10.2014г. квесторите на К. внасят в БНБ докладите на одитните компании, които в периода 05.08.-20.10.2014г. са извършили анализ и оценка на основни балансови позиции и издадени банкови гаранции от К.. Заключение на одиторските компании е за необходимост от обезценки на активи на К. в общ размер на 4222 млн лв.

Едновременно с назначаването на преглед на активите на БНБ, в периода 04.07.2014г.-14.10.2014г. е извършена и проверка на място от екип инспектори от управление „Б. надзор“ на БНБ, протекла на 3 етапа: първи – установяване пълнотата на кредитните досиета; втори - оценка на администрирането на кредитните досиета и трети – проследяване на паричните потоци, свързани с усвояването на средствата по тях и обслужването им; вероятната свързаност на кредитополучателите от кредитния портфейл на банката; произхода на средствата за увеличението на акционерния капитал и емисията на други капиталови инструменти, включени в капитала на институцията.

На 25.09.2014г. Европейската комисия открива процедура за нарушение срещу Република България за неправилното транспониране на член 1, параграф 3 и член 10, параграф 1 от Директива 94/19/ЕО

С решение № 133/ 21.10.2014г. на УС на БНБ са приети докладите за анализ и оценка на активите на К., извършени от трите одиторски компании. На основание чл.107, ал.3 ЗКИ на квесторите на К. е указано в срок до 31.10.2014г. да предприемат необходимите действия съгласно Международните стандарти за финансова отчетност за осчетоводяване в баланса на банката на резултатите от оценката и анализа на активите на К..

На 27.10.2014г. в Народното събрание на Република България е внесен доклад „Събитията и предприетите действия, свързани с К. АД и ТБ В. ЕАД от името на УС на БНБ, съдържащ детайлна информация за събитията и за всички предприети действия и взети решения от БНБ от 20.06.2014г. до датата на доклада.

На 04.11.2014г. в изпълнение на Решение № 133 на УС на БНБ квесторите на К. са внесли в БНБ финансови и надзорни отчети на К. към 30.09.2014г., въз основа на които УС на БНБ установява отрицателна стойност на собствения капитал на К. в размер на минус 3 745 313 хил лв, определен според Регламент /ЕС/ № 575/2013 относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници, както и че банката не отговаря на капиталовите изисквания съгласно цитирания Регламент и в резултат

С Решение № 138 от 06.11.2014г. с протокол № 27 от 06.11.2014г. на УС на БНБ е отнет издаденият лиценз за банкова дейност на К..

С Решение № 61/ 18.11.2014г. Управителният съвет на ФГВБ приема проекта на

тристранния договор между ФГВБ, квесторите на К. и обслужващите банки и определя 04.12.2014г. за начална дата на изплащане на гарантираните влогове в К. с отнет лиценз.

С Решение № 664/22.04.2015 г. на Софийски градски съд /СГС/ по т. д. № 7549/ 2014г. е обявена неплатежоспособността на К. с начална дата 06.11.2014г. С решение № 1443/03.07.2015 г. по т. д. № 2216/2015 г., Софийският апелативен съд е отменено Решение № 664/22.04.2015 г. на СГС в частта, относно началната дата на неплатежоспособността, като е определил за начална дата 20.06.2014 г., по съображения, че състоянието на неадекватност на собствения капитал на К. не е настъпило към момента на отразяване на коригираните стойности в изготвените от квесторите отчети към 30.09.2014 г., а е било факт преди този момент. Решенията са достъпни на интернет сайта на В..

От правна страна съдът намира следното:

Съдът като разгледа фактите по делото намира, че отговорността на БНБ в случая е за бездействие за неприлагане на чл. 1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити, изм. с Директива 2009/14/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. (наричана за краткост в настоящото решение Директивата).

При съпоставката на приложимото към спора национално законодателство с приложимото съюзно законодателство към месец юни 2014 г., става ясно, че горещитираната разпоредба от директивата е транспонирана неточно, като отговорността за това е на националния законодател. Съгласно чл. 1, параграф 3, буква i) „неналичен депозит“ означава депозит, който е дължим и платим, но не е бил платен от кредитна институция, съгласно правните и договорни условия, приложими към него, когато е налице едно от следните обстоятелства: i) съответните компетентни органи са установили, че по тяхно виждане съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозита и, че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; Компетентните органи установяват това колкото е възможно по-скоро и във всеки случай не по-късно от пет работни дни след като са се уверили за първи път, че дадена кредитна институция не е изплатила депозити, които са дължими и изискуеми;“.

Неточното транспониране на разпоредбата от правото на ЕС в националния ни закон към месец юни 2014 г. обаче, в конкретния случай, не освобождава от отговорност БНБ. В цитираните и ответника решения по дела С-571/16 и С-501/18, СЕС приема, че чл. 1, параграф 3, буква i) от Директивата има директен ефект и представлява правна норма, целяща предоставяне на права. Признатият директен ефект на посочената разпоредба освен, че предоставя права на частноправните субекти, налага на компетентния орган задължение, което е достатъчно точно и безусловно. Ето защо необосновано е възражението на БНБ, че не е „компетентен орган“ по смисъла на чл. 1, параграф 3 буква i) от Директивата. Дори и да се приеме, че изрично уреденото ѝ в националното ни законодателство правомощие за установяване неналичност на депозитите на кредитна институция да ѝ е възложено едва със законодателните изменения на ЗБНБ и ЗКИ през август 2015 г. (ДВ, бр. 62 от 2015 г., в сила от 14.08.2015 г.), това не означава, че тя не е разполагала с него и преди тези изменения, по силата именно на приложимото вторично право на ЕС. БНБ е компетентният орган, издаващ лиценз на кредитните институции, респективно тя е компетентният орган,

който следи кредитните институции да изпълняват задълженията си, основна част от които са спрямо вложителите им и техните депозити. БНБ е и органът, който е натоварен да следи за обективното финансово състояние на кредитните институции и да отнема издадените лицензи на банките при наличие на законоустановени предпоставки. При тези предоставени й с националното законодателство правомощия БНБ е компетентният орган по смисъла на чл. 1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО.

Не може да се сподели и възражението на ответника, че БНБ не е имала правомощието да издаде изричен акт, с който да установи неналичност на депозитите в К., тъй като националният законодател не е предвидил изрично това. Правомощието на БНБ за издаването на въпросния акт произтича от действаща съюзна разпоредба, която макар да се съдържа в директива, е с директен ефект. БНБ, в качеството си на надзорен по отношение К. орган, е дължала активно поведение, изразяващо се в преценка и обявяване на депозитите в К. за “неналични депозити“, от който момент текат и императивните срокове, разписани в Директивата, за изплащането на тези депозити до гарантирания размер. При така изложеното, може да се направи обоснован извод, че е налице незаконосъобразно бездействие от страна на БНБ да изпълни нормативно задължение, установено в пряко приложима и с директен ефект разпоредба на чл. 1, параграф 3, буква i) от Директивата задължение на БНБ по обявяване неналичност на депозитите в К..

Още на 20.06.2014 г. (датата, на която БНБ е поставила К. под специален надзор) ответникът се позовава на изчерпване на ликвидните средства на К., т.е. още на тази дата БНБ е следвало да обяви неналичност на депозитите в К., от която дата следва да се определи и първия възможен достъп на вложителите до гарантирания размер на депозитите им. В случая, постановявайки Решение № 73/20.06.2014 г. за поставяне на К. под специален надзор, БНБ е разполагала с необходимите факти, обосноваващи извод за неналичност на депозитите по смисъла на чл. 1, параграф 3 буква i) от Директивата, тъй като взема решение за преустановяването на достъпа до депозитите в нея по причини, пряко свързани с финансовото положение на банката. Не е спорно, че към 20.06.2014 г. К. не само не е изпълнила вече подадени заявки за плащане, но и всички вложители са били лишени от възможността, изобщо, да правят заявки за изплащане на депозитите си. Видно от решението на Управителния съвет на БНБ, К. не е била в състояние да приема заявки и да изплаща дължимите и платими депозити. Въпреки това, решение за обявяване неналичност на депозитите не е взето от надзорния орган в защита интересите на вложителите. Едва на 06.11.2014 г. със свое решение БНБ отнема лиценза на К., на който акт се основава последвалото изплащане на гарантирания размер на депозитите от 04.12.2014 г. при приложението на чл. 23, ал. 1 ЗГВБ (отм.).

За да се задейства схемата за гарантиране на депозитите, Директива 94/19/ЕО предвижда процедура само от три стъпки: 1) компетентният орган се уверява, че депозит, който е дължим и платим, не е бил изплатен от кредитна институция; 2) в рамките на пет работни дни след това заключение, компетентният орган трябва да определи дали съответната кредитна институция изглежда неспособна за момента, по причини, които са пряко свързани с нейното финансово състояние, да изплати депозити, които са дължими и платими, и че не съществува близка перспектива тя да бъде в състояние да го направи; 3) схемата за гарантиране на депозити трябва да е в

състояние да изплати надлежно доказаните вземания на вложителите в рамките на 20 (двадесет) работни дни, след като компетентният орган е взел своето решение.Обстоятелството, че ЗГВБ /отм./ обвързва началото на срока от 20 работни дни за изплащане на гарантираните депозити с решението за отнемане на лиценза на кредитната институция е ирелевантно, тъй като, както е приел СЕС в т. 1 от диспозитива на решението по дело C-571/16, разпоредбите на чл. 1, параграф 3 и чл. 10, параграф 1 от Директива 94/19/ЕО не допускат национално законодателство, което се отклонява от сроковете за установяване неналичността и за изплащане на депозитите. Изискванията на директивата са „да не се възпрепятства бързото изплащане“ като удължаване на императивните срокове може да се извършва само „при изключителни обстоятелства“. Неоснователно БНБ се позовава на неносене на отговорност от страна на БНБ и нейните органи. Не е приложима разпоредбата на чл. 79, ал. 8 ЗКИ (в редакцията ѝ от ДВ, бр. 27 от 2014 г.), според която Българската народна банка, нейните органи и оправомощените от тях лица не носят отговорност за вреди при упражняване на надзорните си функции, освен ако са действали умишлено. Само физическо лице може да формира субективно отношение към нарушението и в този смисъл да действа умишлено. Отговорността на държавата за вреди, причинени на субектите от нейните органи е конституционно закрепен принцип - чл.7 от Конституцията на РБългария и е обективна съгласно чл.4, ал.1 ЗОДОВ. Следователно, разпоредбата на чл.79, ал.8 не може да изключи и не изключва обективната отговорност на БНБ за вредите, причинени на лицата от дейността на нейните органи, осъществяващи надзорни функции, а по скоро сочи, кога може да се ангажира отговорността на виновните длъжностни лица, осъществяващи тези функции.

Неоснователно е възражението на ответника, основано на тълкуване на Директива 94/19/ЕО, дадено в решения на СЕС по дело C-571/2016 и най-вече по дело C-501/2018, т. 1, съгласно което Директива 94/19/ЕО не дава основание да се приеме, че вложителят в банка има право на обезщетение за вреди, причинени от забавено изплащане на гарантирания размер на депозитите, не се споделят от съда. В т. 6 от същото решение съдът приема, че принципите на равностойност и ефективност трябва да се тълкуват в смисъл, че не задължават съда, сезиран с иск за обезщетение, формално основан на национална норма за отговорността на държавата за вреди от административна дейност, но в подкрепа на който се твърди нарушение на правото на Съюза вследствие на такава дейност, да квалифицира служебно този иск като предявен на основание член 4, параграф 3 ДЕС, стига приложимите разпоредби на националното право да не са пречка този съд да разгледа твърденията за нарушение на правото на Съюза, изтъкнати в подкрепа на този иск. В случая заради неточното транспониране на директивата и нейния директен ефект, пострадалите от бездействието на БНБ лица могат да претендират обезщетение, по реда на националното право.

Не се споделят доводите на ответника, че не е налице изобщо претърпяна вреда от ищеца. В случая, действително вредата, която са претърпяли ищците, като наследници на Т. Н. Б. от бездействието на БНБ, не е в твърдените от тях размери, а в по малък размер – този на законната лихва за

забава да се възстанови гарантирания размер на влоговете на Б. в съответните срокове. Наследодателят Т. Б. е имал парично вземане в гарантиран размер за неналичните си депозити, което е изплатено, но чиято изискуемост е зависела от решението на БНБ за установяване неналичността на депозитите в К.. След като БНБ се е забавила да установи неналичността на депозитите в К., е забавила възникването на изискуемостта на вземанията на вложителите в К. за гарантирания им размер. Обезщетяването на забавено парично изпълнение е чрез изплащане на законната лихва за срока на забавата. Вредата за ищецът се изразява в пропуснатата полза от невъзможността за ползване на паричния капитал от 196000 лв.

Относно началната дата на периода, за който се дължи обезщетение, следва да се посочи, че срокът от пет работни дни по чл. 1, параграф 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО, в която БНБ е била длъжна да издаде изричен акт за установяване неналичността на депозитите, считано от 20.06.2014 г. (датата на поставянето на К. под надзор) изтича на 27.06.2014 г. След този момент действително БНБ е в нарушение на посочената разпоредба, но постановяването на акт, с който се установява неналичността на депозитите не е достатъчно условие за започване на тяхното изплащане, а се стартира схемата за изплащане на гарантираните депозити, съответно започва да тече срокът за изплащане. По аргумент от чл. 23, ал. 5 ЗГВБ (отм.), при вземане на дължимото се решение по чл. 1, параграф 3, буква i) в петдневния срок – т.е. най-късно на 27.06.2014 г., то срокът от 20 работни дни за изплащане на депозитите изтича на 25.07.2014 г. От следващия ден – 26.07.2014 г. ищецът започва да търпи реални вреди, поради неизплащане на гарантирания размер на депозита. Решението за обявяване неналичността на депозитите е взето на 06.11.2014 г., когато е отнет лицензът на К. и е стартирана процедурата по компенсиране по чл. 10 от Директивата. От тази дата включително БНБ вече не осъществява незаконосъобразно бездействие, поради което за този период до датата на изплащане на депозита на ищеца липсва основание да се търси обезщетение от този ответник. Поради това, периодът, за който се дължи обезщетение, е 26.07.2014 г. – 05.11.2014 г. Размерът на обезщетението, изчислен въз основа на нормативно определената законна лихва върху сумата 196 000 лв. за периода 26.07.2014г. – 05.11.2014 г., възлиза на сума в размер на 5624, 38 лв. (пет хиляди шестстотин двадесет и четири лева и тридесет и осем стотинки). За посоченото изчисление съдът се позова на калкулатор за законната лихва, достъпен на страницата на НАП в интернет. За разликата над този размер и за период, извън посочения по-горе, исквете за имуществени вреди са неоснователни и следва да се отхвърлят. Отговорността на БНБ по отношение на невъзможността на ищите да се ползват от вложените средства в неплатежоспособната банка е за бездействие да задейства и да обезпечи по този начин гарантираните влогове. Оттам насетне за остатъка ищите следва да търси удовлетворение в производството по несъстоятелност на банката. Невъзможността на ищите да получат от К. депозитите си в банката парични средства над гарантирания размер на влоговете, се дължи на изпадане на банката в неплатежоспособност. На ищите са изплатени част от депозитите парични средства, друга част са включени в списъка на приетите от синдика вземания.

Дори и да бъде категорично установено, че БНБ не е извършвала ефективен контрол върху дейността на К., то това обстоятелство не е довело до неплатежоспособност от страна на К.. Липсва пряка и непосредствена причинна връзка между посочените от ищеца действия, респективно бездействия от страна на БНБ и вредите, които се претендират. Начинът на удовлетворяване на кредиторите в производство по несъстоятелност и в частност при несъстоятелност на банка е законово регламентиран и в него не участва БНБ, поради което не би могла да отговаря за това кога, как и колко от вземането на кредиторите на банката ще бъде изплатено. Законодателят е регламентиран процедура по удовлетворяване на кредиторите в производството по несъстоятелност и БНБ не участва в това производство, поради това БНБ не може да взема решение кога и как да бъдат изплатени средствата на ищците над гарантирания влог.

Ищците не са претендирали раноски и не се присъждат. На ответника не се дължат разноски, предвид че искът е предявен преди изменението на разпоредбата на чл.10, ал.4 от ЗОДОВ - § 6 ПЗР на ЗИДЗОДОВ (ДВ, бр.94/2019г.).

По изложените съображения съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Българска народна банка да заплати на А. Т. Б. с ЕГН [ЕГН] и П. Т. Б. с ЕГН [ЕГН] като наследници на Т. Н. Б. обезщетение за имуществени вреди в размер на 5624, 38 лв. (пет хиляди шестстотин двадесет и четири лева и тридесет и осем стотинки), за периода 26.07.2014г. – 05.11.2014г., вследствие на извършено от БНБ нарушение на правото на Европейския съюз, изразяващо се в невземане на решение за обявяване неналичност на депозитите в "Корпоративна търговска банка" АД, в императивния срок от пет работни дни, съгласно приложимата с директен ефект разпоредба на чл. 1, пар. 3, буква i) от Директива 94/19/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 1994 г. относно схемите за гарантиране на депозити и **ОТХВЪРЛЯ** исковите в останалата част за разликата над 5632, 46 лв. Решението може да се обжалва пред Върховния административен съд на Република България в 14-дневен срок от съобщаването му.

СЪДИЯ: